

Innlandet
fylkeskommune

FV.24 AMUNDRUDBAKKA

Konsekvensutredning Jordbruk

Rev.	Revisjonen gjelder	Dato	Utarb. av	Kontr. av	Godkj. av	
01	Revidert etter kommentarer fra Innlandet Fylkeskommune	16.01.2026	LMKR, ROAA	RAGH	VIME	
00	Første utgave	24.11.2025	LMKR, ROAA	RAGH	VIME	
Tittel: Fv.24 Amundrudbakka Konsekvensutredning jordbruk		Ant. sider				
		36				
		Produsent	NIRAS Norge AS			
Planfase: Prosjektering		Dokument nr.	X404		Rev. 01	

Rev.nr.	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet av	Verifisert av	Godkjent av
01	16.01.2026	Fv.24 Amundrudbakka - Konsekvensutredning jordbruk	LMKR, ROAA	RAGH	VIME

Innhold

1.	Innledning.....	8
1.1	Bakgrunn for Fv. 24 Amundrudbakka	8
1.2	Tidligere vurderte alternativer.....	9
1.3	Formålet med utredningen	9
1.4	Rammebetingelser	10
2.	Metode	10
2.1	Definisjon av fagområde	10
2.2	Beskrivelse av metode	10
3.	Beskrivelse av planforslaget.....	10
3.1	Nullalternativet.....	10
3.2	Planalternativet.....	11
4.	Kunnskapsgrunnlaget	11
4.1	Forberedende arbeid	11
4.1.1	Oversikt over jordbruk i området	12
4.1.2	Jordkvalitet.....	13
4.1.3	Drift på jordbruksarealene i planområdet.....	15
5.	Konsekvensutredning	21
5.1	Inndeling i delområder.....	21
5.2	Verdivurdering av delområdene.....	21
5.3	Vurdering av påvirkning	23
5.4	Vurdering av konsekvens for delområder	24
5.4.1	Delområde 1.....	24
5.4.2	Delområde 2.....	25
5.5	Sammenstilling av konsekvens for hele området.....	26
5.6	Vurdering av usikkerhet ved utredningen.....	26
6.	Tiltak.....	27
6.1	Skadereduserende tiltak	27
6.2	Kompenserende tiltak.....	27
	Referanser.....	28
	Vedlegg	29

1.	Rammebetingelser	29
1.1.1	Regelverk.....	29
1.1.1.1	Jordlova.....	29
1.1.1.2	Matloven.....	29
1.1.1.3	Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere	29
1.1.1.4	Forskrift om floghavre.....	29
1.1.1.5	Naturmangfoldloven	29
1.1.1.6	Forskrift om fremmede organismer	30
1.1.1.7	Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet.....	30
1.1.2	Nasjonale føringer	30
1.1.2.1	Jordvernstrategi.....	30
1.1.3	Kommunale føringer.....	30
1.1.3.1	Kommuneplan 2023-2035, Stange kommune	30
2.	Metode	31
2.1.1	Trinn 1.....	31
2.1.1.1	Verdivurdering	31
2.1.1.2	Påvirkning	32
2.1.1.3	Konsekvensvurdering	33
2.1.2	Trinn 2.....	35
2.1.3	Avbøtende tiltak	35

Sammendrag

Innlandet fylkeskommune, Samferdselsavdelingen, seksjon Vei er ansvarlig for nye veiltak på fylkeskommunens veinett. Enhet Plan og prosjektering har ansvaret for å utarbeide grunnlaget for tiltak, teknisk plan, reguleringsplaner og byggeplaner. Utbygging Øst gjennomfører prosjekter i østre del av Innlandet fylke, som nå tar for seg reguleringsplan for utbedring av del av Fv. 24 som ligger ca. 20 km sørøst for Hamar, i Stange kommune. Veistrekningen omfatter i hovedsak stigningene i Amundrudbakka, som i dag har utfordrende stigningsforhold, noe som er hovedgrunnen for at veilinjen nå justeres.

Det er gjennomført prosjektering av veilinja for Fv. 24 Amundrudbakka. Veistrekningen er prosjektert slik at stigningsforholdet blir redusert fra dagens 10–11 % til om lag 6 %. Dette vil oppnås ved å tilrettelegge for jevn stigning ved å fjerne to kuler og fylle opp veilinja i lavbrekk. Veistrekningen er ellers planlagt utvidet til en 7,5 m bredde og med gang- og sykkelvei i 3 m bredde. Planarbeidet er en justering av eksisterende veilinje, men vil medføre noen endringer i forhold til eksisterende situasjon. Tiltaket vil føre til arealbeslag utover eksisterende veilinje, og dette vil blant annet føre til inngrep i dyrket jord.

Jordloven og matloven står sentralt ved håndtering av jordbruk i arealplanlegging. I henhold til § 9 i jordloven må ikke dyrket jord brukes til formål som ikke tar sikte på jordbruksproduksjon eller disponeres slik at den ikke blir egnet for jordbruksformål i fremtiden. Dersom dyrket jord skal brukes til annet enn jordbruksformål, vil dette kreve dispensasjon. Myndighet etter jordlovas § 9 er delegert til kommunen i rundskriv M-34/95 [1]. Matlovens § 18 sier at enhver skal utvise aktsomhet slik at det ikke oppstår fare for utvikling eller spredning av planteskadegjørere.

Denne utredningen omfatter temaet jordbruk som inngår i det ikke-prissatte fagtemaet naturressurser. Utredningen redegjør for de jordbruksverdiene som finnes innenfor planavgrensningen og innenfor influensområdet, hvordan jordbruk forventes å bli påvirket av de planlagte tiltakene, og hvilken konsekvensgrad dette vil ha for jordbruk dersom planen blir realisert, sammenlignet med dagens situasjon. Konsekvensutredningen for temaet jordbruk er gjennomført etter metodikken beskrevet i Statens vegvesens *Håndbok V712 Konsekvensanalyser*. Grunnlaget i konsekvensutredningen er basert på offentlig tilgjengelig informasjon samt informasjon fra berørte grunneiere.

De berørte jordbruksområdene er delt inn i to delområder:

- Delområde 1 i den nordlige delen av planområdet
- Delområde 2 i den sydlige delen av planområdet

Delområdene består stort sett av sammenhengende jordbruksarealer, og er adskilt av et skogbelte. Delområdene skiller seg fra hverandre basert på bebyggelse.

Verdien for hver eiendom er vurdert basert på den verdiklassen med høyest prosentandel (av dyrket jord) innenfor eiendommen, men også i sammenheng med arealbeslag for å gi en mest mulig representativ vektning av verdi. Den samlede verdivurderingen for hvert delområde tar utgangspunkt i dette (Tabell 0-1).

Tabell 0-1. Tabellen viser verdivurderingen gjort for delområdene, med utgangspunkt i verdiklasser i NIBIOs database «Kilden».

Delområde	Gnr/Bnr	Delkategori	Begrunnelse	Hovedvekt av verdiklasse på dyrka mark på berørt eiendom	Permanent arealbeslag (m ²) av dyrka jord	Permanent arealbeslag (m ²) av dyrkbar jord	Samlet verdi basert på verdiklasse og arealbeslag
Delområde 1	342/20	Jordbruksareal med jordsmonnkart	Høy andel av jordbruksområdene er dyrket mark og av god kvalitet. Noe jord er av svært god kvalitet. Jordene som er av god kvalitet er arealer med egenskaper som kan begrense vekstvalg og påvirke den agronomiske praksisen. Det kan dreie som om jordegenskaper som er ugunstig for enkelte kulturvekster, eller areal med hellingsgrad mellom 20 og 33 % som kan begrense bruken av enkelte jordbruksmaskiner. Arealene har høyt potensial for korndyrking og grønnsaksdyrking.	Stor verdi	748 m ²	-	Stor verdi
	342/16 (17)			Noe verdi	66 m ²	-	
	342/1			Middels verdi og svært stor verdi	4857 m ² fulldyrka jord 2526 m ² innmarksbeite	-	
Delområde 2	381/1	Jordbruksareal med jordsmonnkart	Høy andel av jordbruksområdene er dyrket mark og av god/svært god kvalitet. Arealene er lettdrevne, gir normalt sett gode og årvisse avlinger av kulturvekster. Arealene har høyt potensial for korndyrking og grønnsaksdyrking. Jordene har små begrensninger, men har grøftebehov ettersom de ikke er selvdrenert og har tegn til vannmetning i øverste 50 cm.	Stor verdi	2335 m ²	-	Stor verdi
	377/7			Middels verdi	965 m ²	3448 m ²	
	381/5			Stor verdi	2168 m ²	-	
	377/1			Middels verdi og stor verdi	425 m ²	-	

Delområde 1: Totalt arealbeslag som følge av tiltaket vil bli på ca. 8,2 daa. Dette er dyrket jord som benyttes til grasdyrking blant annet. En mindre andel er innmarksbeite. Beslagene ligger i randsonen av eksisterende jorder og medfører ikke fragmentering. Tilkomst opprettholdes, og arronderingen endres ikke. Påvirkningen vurderes som **noe forringet**, i øvre del av skalaen, da tapet gjelder et moderat areal og i hovedsak fulldyrket jord, men med begrensede driftsmessige konsekvenser.

Delområde 2: Totalt arealbeslag som følge av tiltaket vil bli på ca. 9,3 daa, hvorav 5,9 daa er dyrket jord. Restende 3,4 daa er dyrkbar jord og benyttes til juletreproduksjon i dag. Beslagene ligger i randsonen av eksisterende jorder og medfører ikke fragmentering. Tilkomst opprettholdes, og arronderingen endres ikke. Påvirkningen vurderes som **noe forringet**. Den beslaglagte jorden er i stor grad fulldyrket, men arealet som omdisponeres er relativt lite og gir ikke store driftsmessige konsekvenser.

For sammenstilling av konsekvens basert på vurdering av verdi og påvirkning, se Tabell 0-2. Konsekvenstabellen i *Håndbok V712* for fagtema naturressurser er brukt i sammenstillingen.

Tabell 0-2: Samlet konsekvensvurdering og rangering for alternativ. Fargene her i henhold til konsekvensvifte og konsekvenstabell i håndboka V712 for fagtema naturressurser.

Delområder	0-alternativet	Planalternativet
Delområde 1	0	--
Delområde 2	0	-
Avveining	0-alternativet vil ikke medføre vesentlig endring for jordbruket, og konsekvensgraden er satt til ubetydelig miljøskade (0) for alle delområdene. Samlet konsekvens settes dermed til ubetydelig konsekvens.	De største permanente arealbeslagene av dyrket jord er planlagt innenfor delområde 1, hvorav mesteparten er fulldyrket jord, samt noe innmarksbeite. Konsekvensgraden av delområde 1 vil derfor vektlegges mest ved samlet vurdering for planalternativet. Samlet konsekvens settes dermed til middels negativ konsekvens.
Samlet vurdering	Ubetydelig konsekvens	Middels negativ konsekvens
Rangering	1	2
Forklaring til rangering	Denne konsekvensvurderingen utreder kun ett tiltak, planalternativet. Det er samlet vurdert at planalternativet for Fv. 24 Amundrudbakka vil føre til middels negativ konsekvens for jordbruksverdiene i området, sammenlignet med 0-alternativet. Av hensyn til jordbruket er 0-alternativet favorisert (rangert nr.1) fremfor planalternativet (rangert nr. 2).	

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for Fv. 24 Amundrubbakka

Innlandet fylkeskommune, Samferdselsavdelingen, seksjon Vei er ansvarlig for nye veiltak på fylkeskommunens veinett. Enhet Plan og prosjektering har ansvaret for å utarbeide grunnlaget for tiltak – teknisk plan, reguleringsplaner og byggeplaner. Utbygging Øst gjennomfører prosjekter i østre del av Innlandet, ett av disse prosjektene er FV. 24 Amundrubbakka, ca. 20 km sørøst for Hamar, i Stange kommune. Se plassering på kart i Figur 1-1.

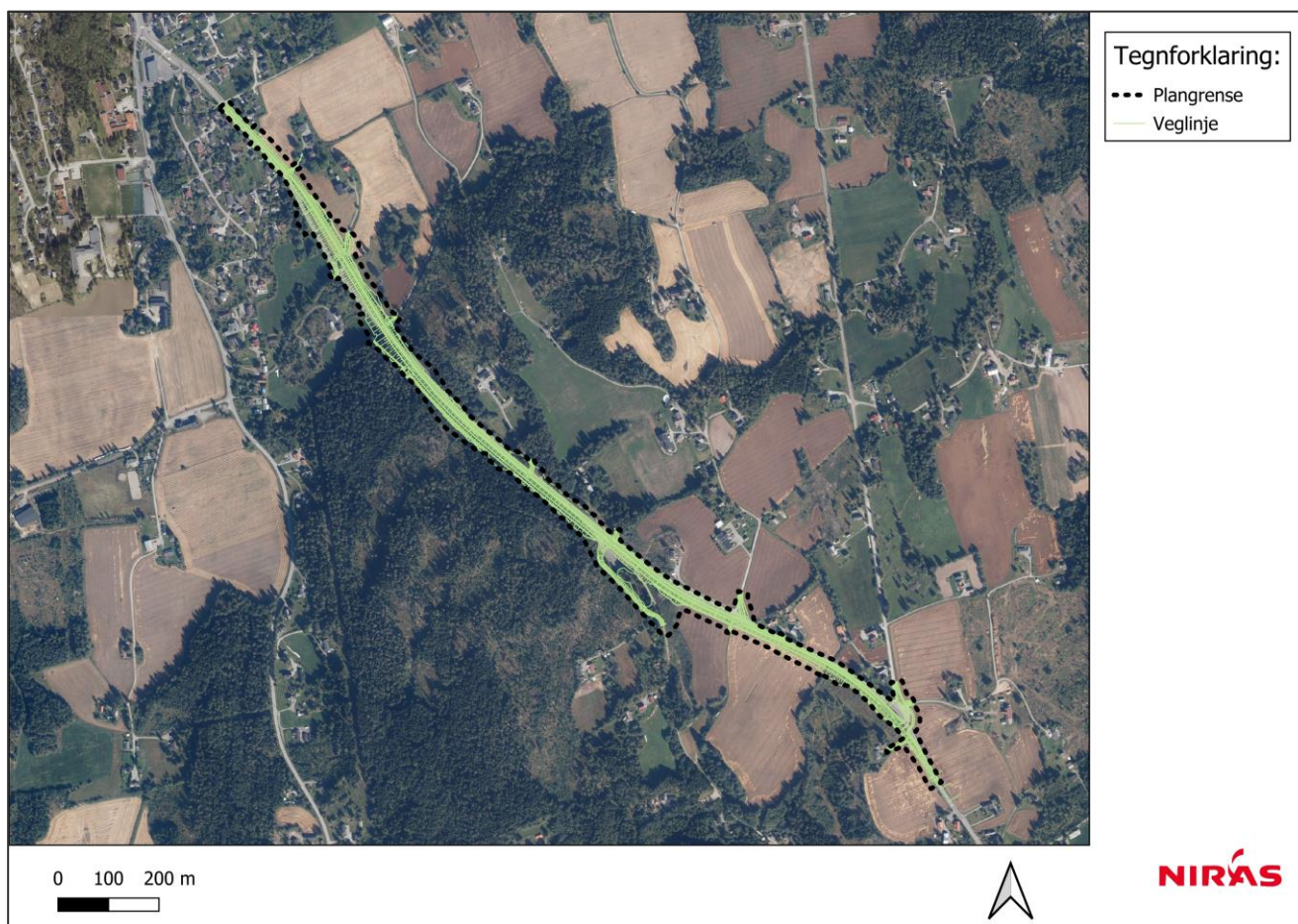

Figur 1-1: Oversiktskart med geografisk plassering av tiltaket, indikert med rød sirkel.

Fv.24 har begrenset fremkommelighet for tunge kjøretøyer, spesielt vinterstid, i hovedsak grunnet stigningsforholdene med opptil 11 % stigning. Med bakgrunn i utfordringene på strekningen bevilget Innlandet fylkesting, i forbindelse med budsjettarbeidet for 2024, 200 millioner til prosjektet. Det ble da igangsatt et forprosjekt for strekningen. Forprosjektet for Fv. 24 ble politisk behandlet og vedtatt i februar 2025, og det ble gitt klarsignal for oppstart av reguleringsplan.

Forprosjektet [2] beskrev muligheten for å justere stigningen til veitraseen for å forbedre forholdene spesielt for tungtransport vinterstid. Trasévalget til Fv. 24 har vært omdiskutert, og det ble besluttet at veien skal følge eksisterende trasé. Prosjektet er ca. 2 km langt og omfatter linjustering på eksisterende vei, samt breddeutvidelse til 7,5 m. For å øke trafikksikkerheten for myke trafikanter skal det også bygges gang- og sykkelvei langs fylkesveien med en bredde på 3 m.

Det er gjennomført prosjektering av veilinja for Fv. 24 Amundrudbakka (se Figur 1-2). Stigningsforholdet er redusert ned til ca. 6%. Dette vil oppnås ved å tilrettelegge for jevn stigning ved å fjerne to kuler og fylle opp veilinja i lavbrekk.

Figur 1-2: Flyfoto med inntegnet plangrense og veilinje for Fv. 24 Amundrudbakka.

1.2 Tidligere vurderte alternativer

Det har over lengre tid vært vurdert en ny trasé for Fv. 24 på strekningen mellom sør og nord i området. Alternativet innebar en ny linjeføring på østsiden av dagens vei, inkludert en lang bru, og ville berørt verdifullt kulturlandskap. Løsningen ville medført store terrenginngrep og omfattende massetransport, og ble vurdert som svært kostnadskrevende. I forbindelse med forprosjektet for Fv. 24, vedtatt februar 2025, ble det avgjort at prosjektet isteden skulle være en utbedring av eksisterende trasé, og tidligere alternativ med ny trasé ble vurdert som ikke lenger aktuelt.

1.3 Formålet med utredningen

Planarbeidet for Fv. 24 Amundrudbakka er en justering av eksisterende veilinje, som vil medføre noen endringer i forhold til eksisterende situasjon. Et av de viktigste endringene er at tiltaket vil berøre dyrket jord.

Denne utredningen omfatter temaet jordbruk som inngår i det ikke-prissatte fagtemaet naturressurser etter Statens Vegvesen sin Håndbok V712 for Konsekvensanalyser. Tema jordbruk omfatter dyrket jord, herunder fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite, samt dyrkbar jord. Utredningen redegjør for de

jordbruksverdiene som finnes innenfor planavgrensningen og innenfor influensområdet, hvordan jordbruk forventes å bli påvirket av de planlagte tiltakene, og hvilken konsekvensgrad dette vil ha for jordbruk dersom planen blir realisert, sammenlignet med dagens situasjon.

Det er gitt forslag til avbøtende tiltak som kan utføres for å redusere eller kompensere for skade på jordbruksverdier i plan- og influensområdet, som kan benyttes i videre planlegging.

1.4 Rammebetingelser

Jordloven [3] og matloven [4] står sentralt ved håndtering av jordbruk i arealplanlegging. I henhold til § 9 i jordloven må ikke dyrket jord brukes til formål som ikke tar sikte på jordbruksproduksjon eller disponeres slik at den ikke blir egnet for jordbruksformål i fremtiden. Dersom dyrket jord skal brukes til annet enn jordbruksformål, vil dette kreve dispensasjon. Myndighet etter jordlovas § 9 er delegert til kommunen i rundskriv M-34/95 [1]. Matlovens § 18 sier at enhver skal utvise aktsomhet slik at det ikke oppstår fare for utvikling eller spredning av planteskadegjørere.

Se vedlegg 1 for oversikt over relevante lover, forskrifter og føringer for håndtering av jordbruk.

2. Metode

Konsekvensutredningen for temaet jordbruk, omfattet av det ikke-prissatte temaet naturressurser, er gjennomført etter metodikken beskrevet i Statens vegvesens *Håndbok V712 Konsekvensanalyser*. Metoden er en kvalitativ analysemetode og sikrer en systematisk, faglig og enhetlig analyse av konsekvensene tiltaket vil medføre for et berørt område for ulike fagtemaer [5].

2.1 Definisjon av fagområde

Fagområdet naturressurser omfatter temaene jordbruk, reindrift, utmarksarealer, fiskeri, vann, og mineralressurser. Denne rapporten tar kun for seg temaet jordbruk. Ifølge definisjonen gitt i *Håndbok V712 Konsekvensanalyser* kan et jordbruksareal omfatte fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite. I tillegg registreres og vurderes dyrkbar jord. Dyrkbar jord inngår ikke i jordvernstrategien.

2.2 Beskrivelse av metode

Denne konsekvensutredningen baserer seg på metodikken i Statens vegvesens *Håndbok V712 Konsekvensanalyser*. Se vedlegg 2 for nærmere beskrivelse av metoden. Ellers henvises det til *Håndbok V712*.

3. Beskrivelse av planforslaget

3.1 Nullalternativet

Fv. 24 har per dags dato en trafikkmengde på ca. 2700 ÅDT i området. Dette er lokaltrafikk internt i Stange, samt gjennomgangstrafikk til Kongsvinger/Odalen (Sverige) og Rv.3. Det er en høy andel tungtrafikk med ca. 400 tunge kjøretøy per dag. Stigningsforholdene til Amundrudbakka er til tider krevende da denne har en stigning på 10-11%. Dagens veibredde er ca. 6,5 m.

Fartsgrensen går fra 40 km/t og 50 km/t ved bebyggelsen i nord, til 80 km/t på størsteparten av strekningen, før det blir 60 km/t inn mot fylkesveikryss Øgardshøgda (Fv.24/1922).

Området preges av spredt bebyggelse, og området består i all hovedsak av skog og dyrket jord. Det er i dag ikke tilrettelagt for myke trafikanter (gående og syklende) på strekningen.

Det legges til grunn at nullalternativet innebærer at dagens situasjon forblir slik den er, og at ingen nye inngrep langs veien blir gjort.

3.2 Planalternativet

Planarbeidet omfatter en ombygging av en cirka 2 kilometer lang strekning av fylkesvei 24. Planområdet starter i sør ved krysset Øgardshøgda (Fv.24/fv.1922) og avsluttes i nord ved inngangen til Gata sentrum. Området inkluderer i hovedsak stigningene i Amundrudbakka, som i dag har utfordrende stigningsforhold. Veistrekningen er prosjekter slik at stigningsforholdet blir redusert fra dagens 10–11 % til om lag 6 %. Dette oppnås ved å etablere en jevnere stigning, fjerne to høybrekk og fylle opp veilinen i lavbrekkene. Tiltaket vil gi vesentlig bedre fremkommelighet, særlig for tungtransport, og redusere behovet for kjetting-plasser, som i dag ikke finnes på strekningen.

Den nye veilinen planlegges med en kjørebane på 7,5 meters bredde og en gang- og sykkelvei på 3 meter. Fartsgrensen er i utgangspunktet tenkt uendret. Snøopplag og overvannshåndtering vil i hovedsak skje i åpne veigrøfter. Det legges opp til bruk av skråninger med helning 1:2, og tiltaket innebærer svært begrenset bruk av støttemurer. Det vil være nødvendig med enkelte rekkverk langs strekningen. Strekningen vil få belysning, noe som ikke er etablert i dag. Når det gjelder støy, vil tiltaket ikke etablere nye støykilder, ettersom det dreier seg om en justering av eksisterende vei hvor trafikkmengde og fartsgrenser er forventet uendret.

Tiltaket berører dyrka jord, og prosjektet har lagt stor vekt på å begrense inngrep i dyrka jord for å ivareta jordbruksinteressene. Det vil være permanent og midlertidig beslag av dyrka jord i forbindelse med tiltaket.

Byggetiden for prosjektet er anslått til mellom ett og halvannet år. Det vil være noen arealer som kun blir midlertidig beslaglagt i forbindelse med anleggsarbeidet, og arealene vil tilbakeføres dersom mulig.

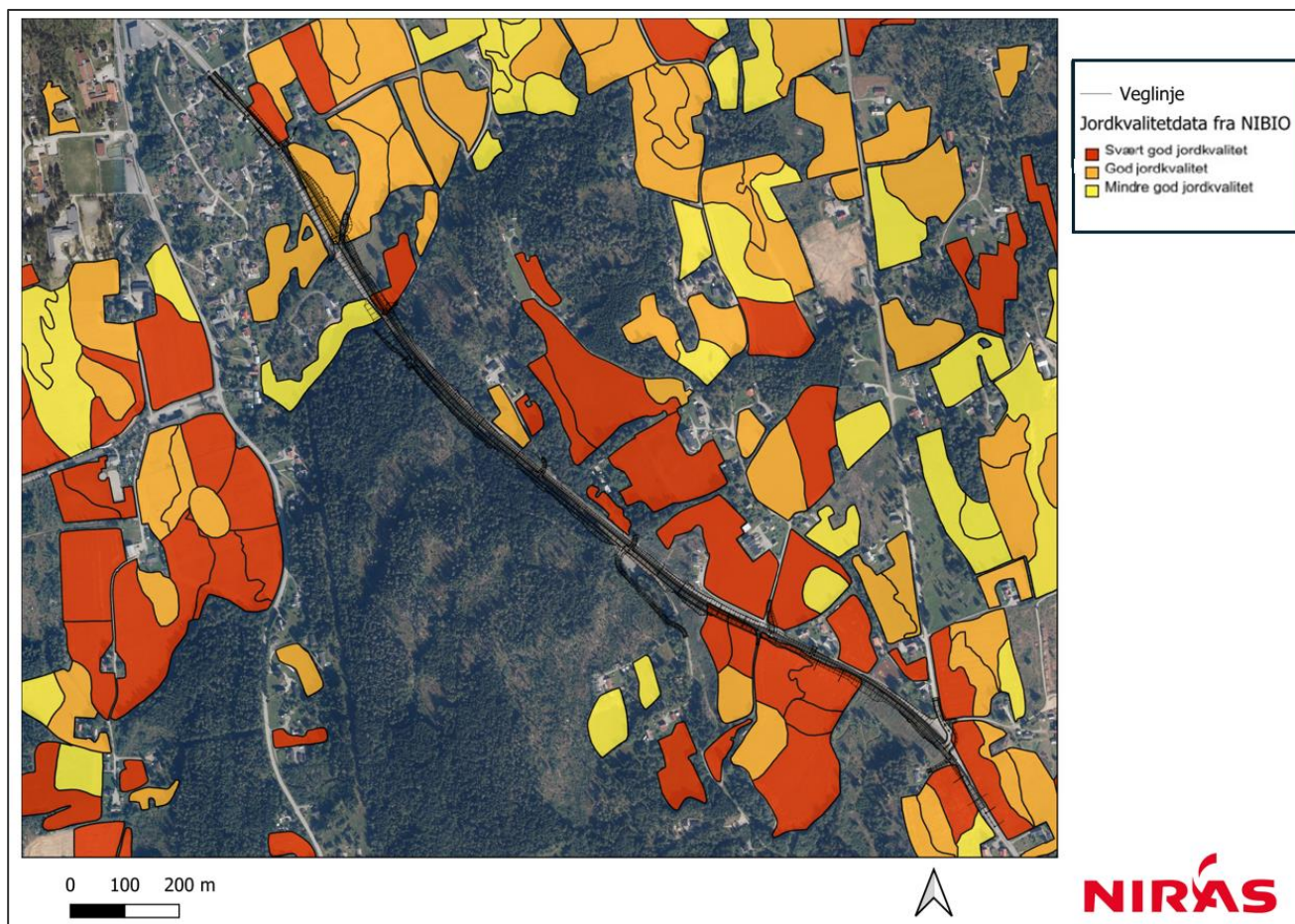
4. Kunnskapsgrunnlaget

4.1 Forberedende arbeid

Ved forberedende arbeid er det innhentet informasjon fra NIBIOs kartdatabase «Kilden» [6]. Den sier noe om jordkvalitet, jordressursklasse, dreneringsforhold og dyrkingspotensial basert på kartlegging av NIBIO. Det er også brukt informasjon fra historiske flyfoto hentet fra nettsiden Norge i Bilder [7]. Innlandet Fylkeskommune har fått informasjon om jordbruksproduksjonen fra enkelte berørte grunneiere, og denne informasjonen er benyttet i utredningen. Innlandet Fylkeskommune har ikke fått tilbakemelding fra to berørte grunneiere (Tabell 4-1).

4.1.2 Jordkvalitet

I NIBIOs database «Kilden» er det et kartlag som viser jordkvalitet. Samtlige av de fulldyrka jordene som berøres ble kartlagt i 2016, se Figur 4-2 for hvilken jordkvalitet som er satt på de ulike arealene [6].

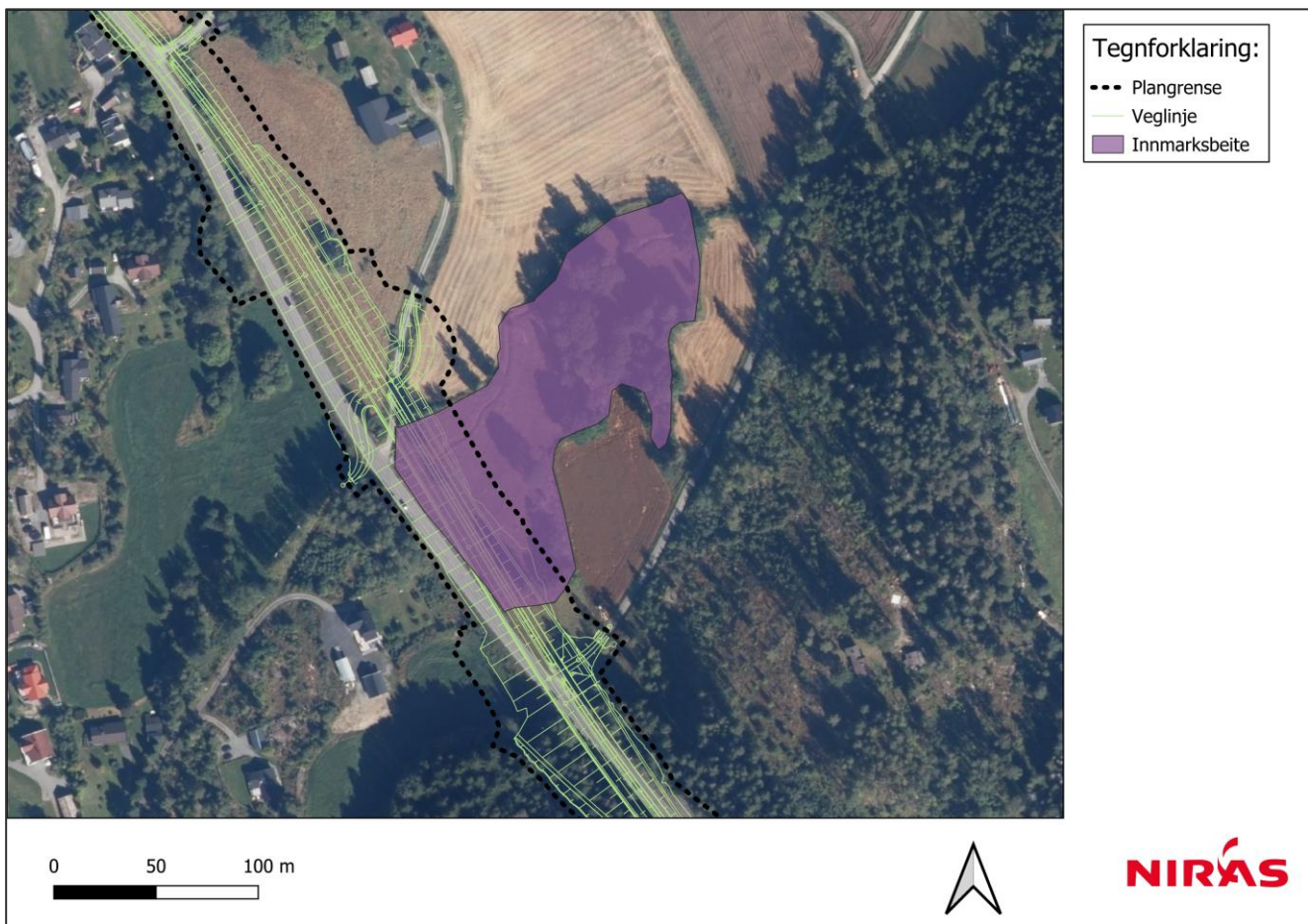
Figur 4-2: Kvalitet på jordene langs Fv.24, vurdert i 2016. Hentet fra NIBIOs database Kilden. Svart linje viser veillinje.

Ved hjelp av informasjon fra databasen kan følgende felles generell beskrivelse av jordkvaliteten i området gis:

- Jordsmonn Stagnosol – jordsmonn som er periodevis vannmettet av overflatevann
- Jordsmonn Cambisol – selvdrenert jordsmonn med jordstruktur
- Jordene som er av svært god kvalitet er lettdrevne arealer, og gir normalt sett gode og årvisse avlinger av kulturvekster tilpasset det lokale klimaet. Det er forutsatt at arealene med grøftebehov har fungerende grøftesystem og at områder som er noe tørkeutsatt blir kunstig vannet. Jordbruksareal i denne klassen har mindre enn 20 prosent helling.
- Jordene som er av god kvalitet er arealer med egenskaper som kan begrense vekstvalg og påvirke den agronomiske praksisen. Det kan dreie som om jordegenskaper som er ugunstig for enkelte kulturvekster, eller areal med hellingsgrad mellom 20 og 33 % som kan begrense bruken av enkelte jordbruksmaskiner.
 - Dominerende tekstur i overflatesjikt er grusholdig siltig sand, sandig silt og silt
 - < 6 % organisk materiale i overflatesjiktet

- Areal med høyt potensiale for korndyrking (bygg)
- Areal med høyt potensiale for grønnsaksdyrking.

Et område innenfor planområdet [8] er registrert som arealtypen innmarksbeite i AR5, se Figur 4-3. Arealet registrert som innmarksbeite er ikke klassifisert med tanke på jordkvaliteten, men innmarksbeiter havner vanligvis i nedre sjiktet da de ofte har begrensninger som stein, bratt terreng eller dårlig drenering, som gjør det lite egnet til åkerdyrking. Arealet med innmarksbeite regnes også som en naturtype, naturbeitemark, som er omtalt og vurdert i forbindelse med konsekvensutredning av fagtemaet naturmangfold [9].

Figur 4-3: Registrert innmarksbeite som overlapper delvis med tiltaksområdet.

4.1.3 Drift på jordbruksarealene i planområdet

I forbindelse med arbeidet ble det innhentet informasjon om jordbruksproduksjonen til de berørte grunneiere av tiltaket. Innlandet Fylkeskommune sendte ut et skjema til grunneierne, hvor de ble bedt om å svare på enkelte spørsmål om jordbrukseiendommen deres. Fem av syv grunneiere svarte på henvendelsen (Tabell 4-1).

Aktuelle spørsmål var:

1. Dagens produksjon
2. Historikken på jordbruksdriften
3. Kjent/ukjent med planteskadegjørere på eiendommen
4. Kjent/ukjent med grunnforurensing på eiendommen
5. Anvendelse av nødvendig beslaglagt jordbruksareal ifm. planlagt tiltak

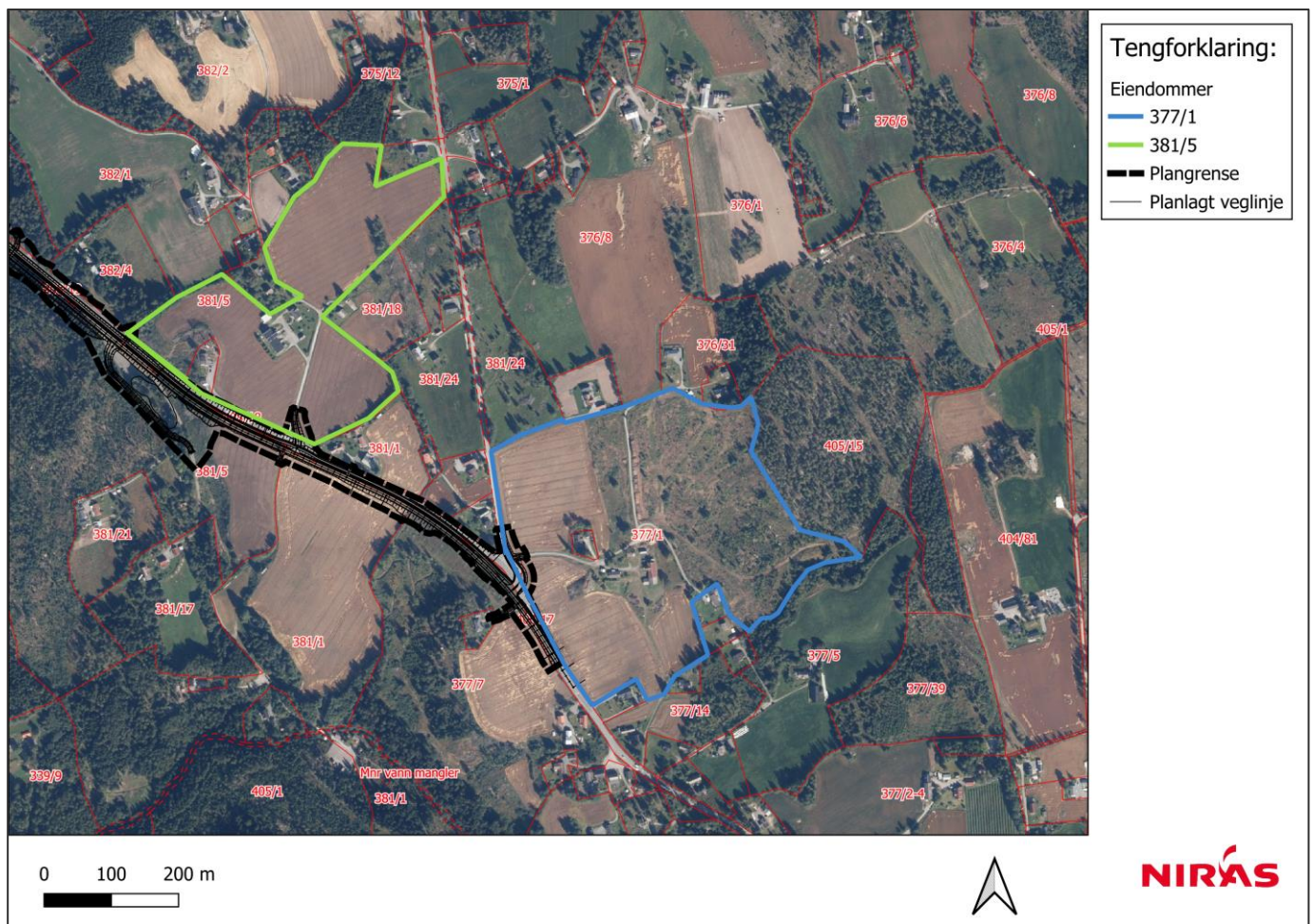
Spørsmål nr. 1 er aktuelt for konsekvensvurderingen av jordbruksarealene i denne utredningen. Svarene på de andre spørsmålene er bearbeidet i matjordplanen [9]. Tabell 4-1 oppsummerer svarene på spørsmål nr. 1 fra grunneierne, samt informasjon om planlagt beslag av dyrket jord og dyrkbar jord i forbindelse med tiltaket.

I tillegg er det i Tabell 4-1 hentet ut informasjon om areal typer på de berørte eiendommene fra NIBIOs database «Gårdskart» [8], som viser kart og arealinformasjon for landbrukseiendommer. Areal typene som er hentet ut er tilknyttet områdene som er berørt av tiltaket, som grunneierne har oppgitt informasjon om.

Tabell 4-1: Innhentet informasjon om jordbruksarealene til de berørte grunneierne. Arealtype er hentet fra NIBIOs database på gårdskart.no.

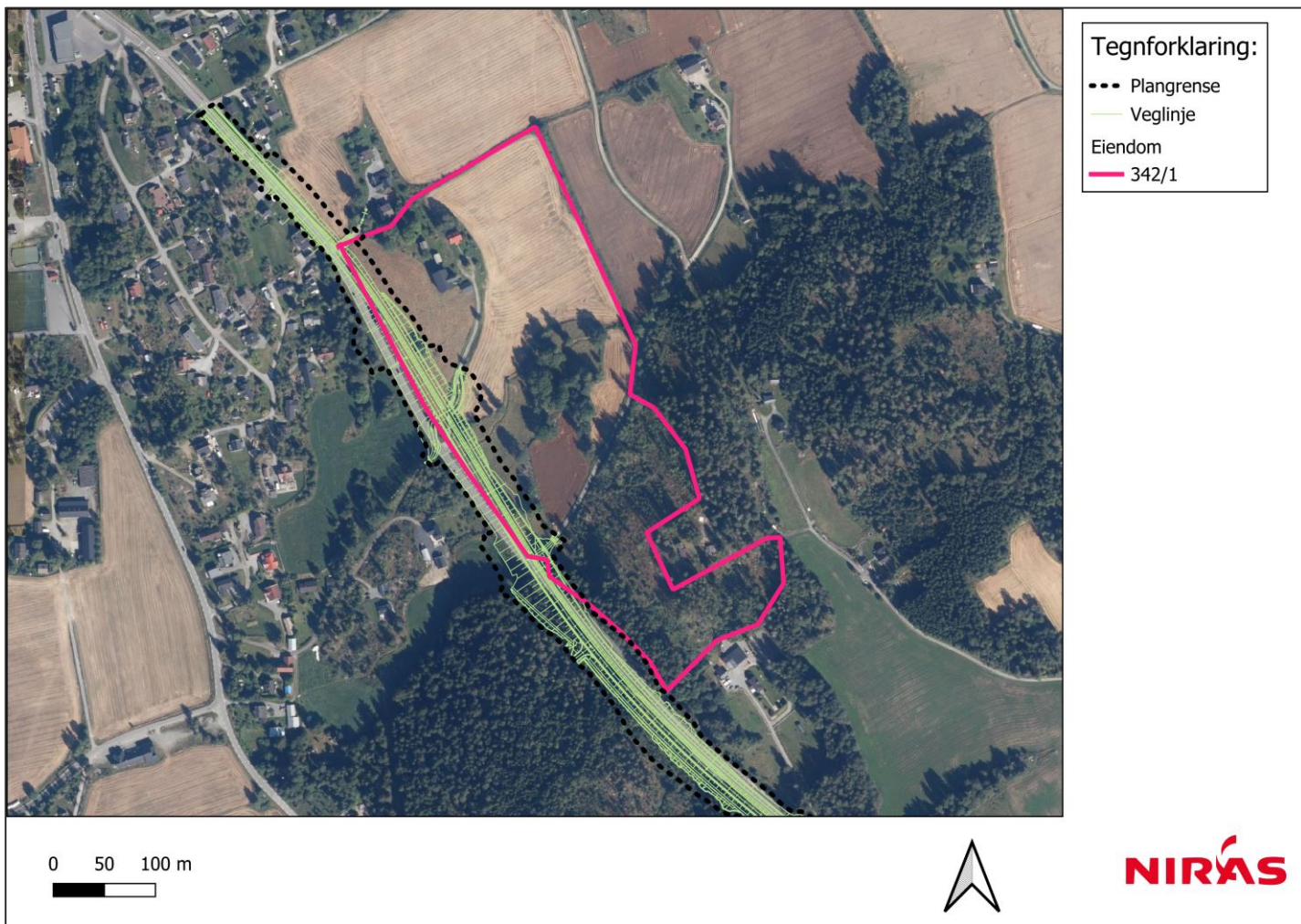
Gnr/Bnr.	Dagens produksjon	Permanent arealbeslag ifm. tiltaket			Midlertidig arealbeslag ifm. tiltaket			Arealtype	Historisk jordbruksdrift	Planteskadegjørere på eiendommen	Grunnforurensing på eiendommen
		Fulldyrka jord	Innmarksbeite	Dyrkbar jord	Fulldyrka jord	Innmarksbeite	Dyrkbar jord				
343/20	Korn – bygg og havre	748 m ²	-	-	771 m ²	-	-	Fulldyrket jord	Jordbær	Ukjent	Ukjent
342/16 (17)	Gress	66 m ²	-	-	342 m ²	-	-	Fulldyrket jord	Jordbær og poteter avsluttet ca. 1968)	Ukjent	Ukjent
342/1	Gress	4857 m ²	2526 m ²	-	727 m ²	1021 m ²	-	Fulldyrket jord Innmarksbeite	Tidligere korn og potet. Jordbær ca. 1960-1980.	Ukjent	Ukjent
381/1	Korn	2335 m ²	-	-	1835	-	-	Fulldyrket jord	Poteter. Jordbær og korn frem til 2009.	Rød marg på jordbær som ble dyrket frem til 2009	Ukjent
377/7	Juletreproduksjon/gress	965 m ²	-	3448 m ²	874 m ²	-	-	Fulldyrka jord Produktiv skog	Korn på søndre åker, juletre på nordre.	Grangal-lelus på juletrær	Ukjent
381/5	Manglende informasjon fra grunneier.	2168 m ²	-	-	1386 m ²	-	-	Fulldyrket jord	Manglende informasjon fra grunneier.	Manglende informasjon fra grunneier.	Manglende informasjon fra grunneier.
377/1	Manglende informasjon fra grunneier.	425 m ²	-	-	910	-	-	Fulldyrket jord	Manglende informasjon fra grunneier.	Manglende informasjon fra grunneier.	Manglende informasjon fra grunneier.

For eiendommene 381/5 og 377/1, hvor det er manglende informasjon fra grunneierne, antas det at det produseres korn. Dette er basert på flyfoto. Se Figur 4-4.

Figur 4-4: Antatt kornproduksjon på eiendommene 381/5 og 377/1.

For eiendom 342/1 antas det at det også produseres korn, i tillegg til gress, på området som vil bli berørt av tiltaket. Se Figur 4-5.

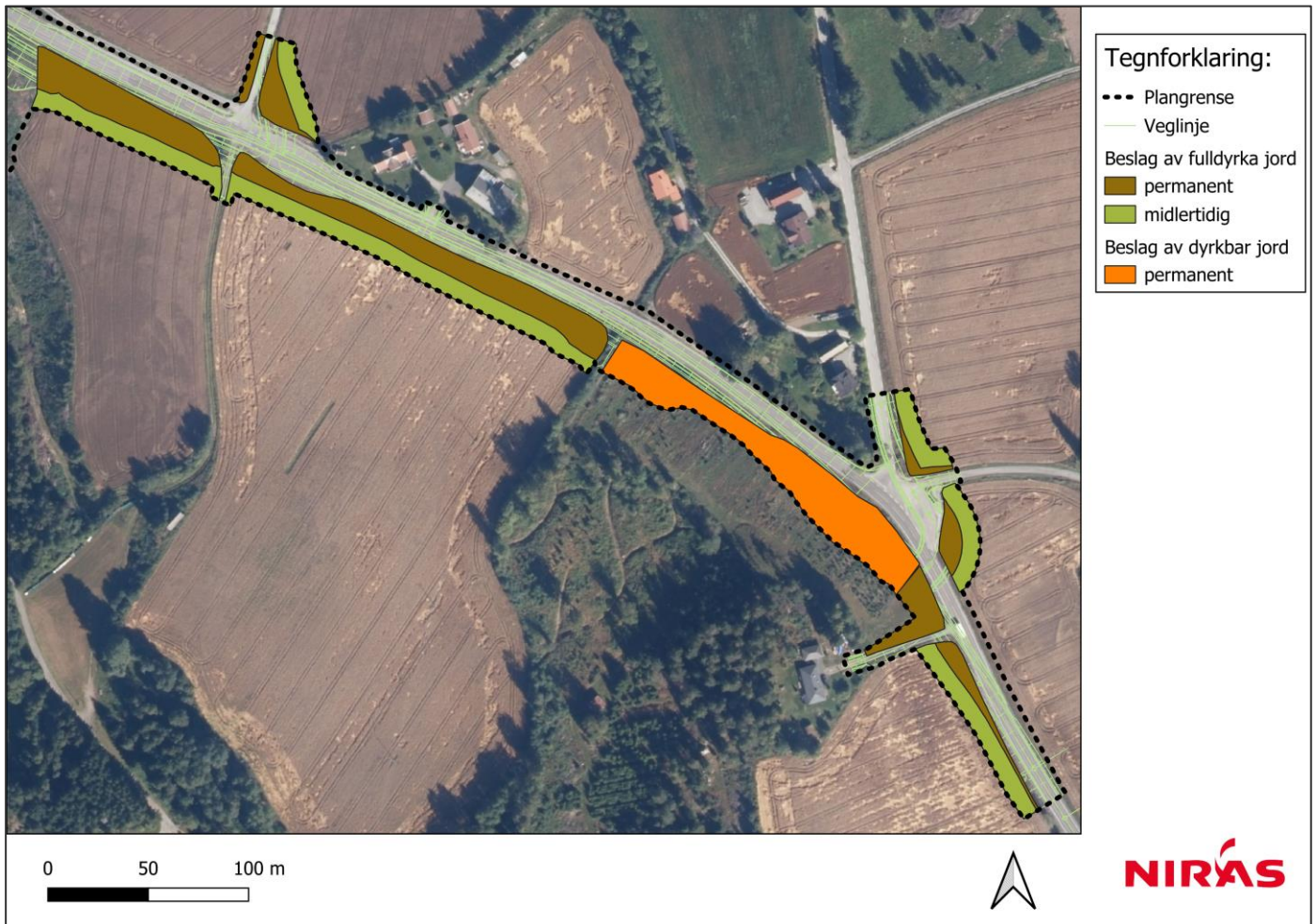

Figur 4-5: Antatt kornproduksjon, i tillegg til gressproduksjon, på eiendom 342/1.

Se Figur 4-6 og Figur 4-7 for oversikt over permanent og midlertidig beslag av dyrket jord og dyrkbar jord for eiendommene listet opp i Tabell 4-1, i forbindelse med tiltaket.

Figur 4-6: Permanent og midlertidig beslag av dyrket jord for eiendommene 343/20, 342/16 (17), og 342/1.

Figur 4-7: Permanent og midlertidig beslag av dyrket jord og dyrkbar jord for eiendommene 381/1, 377/7, 381/5 og 377/1.

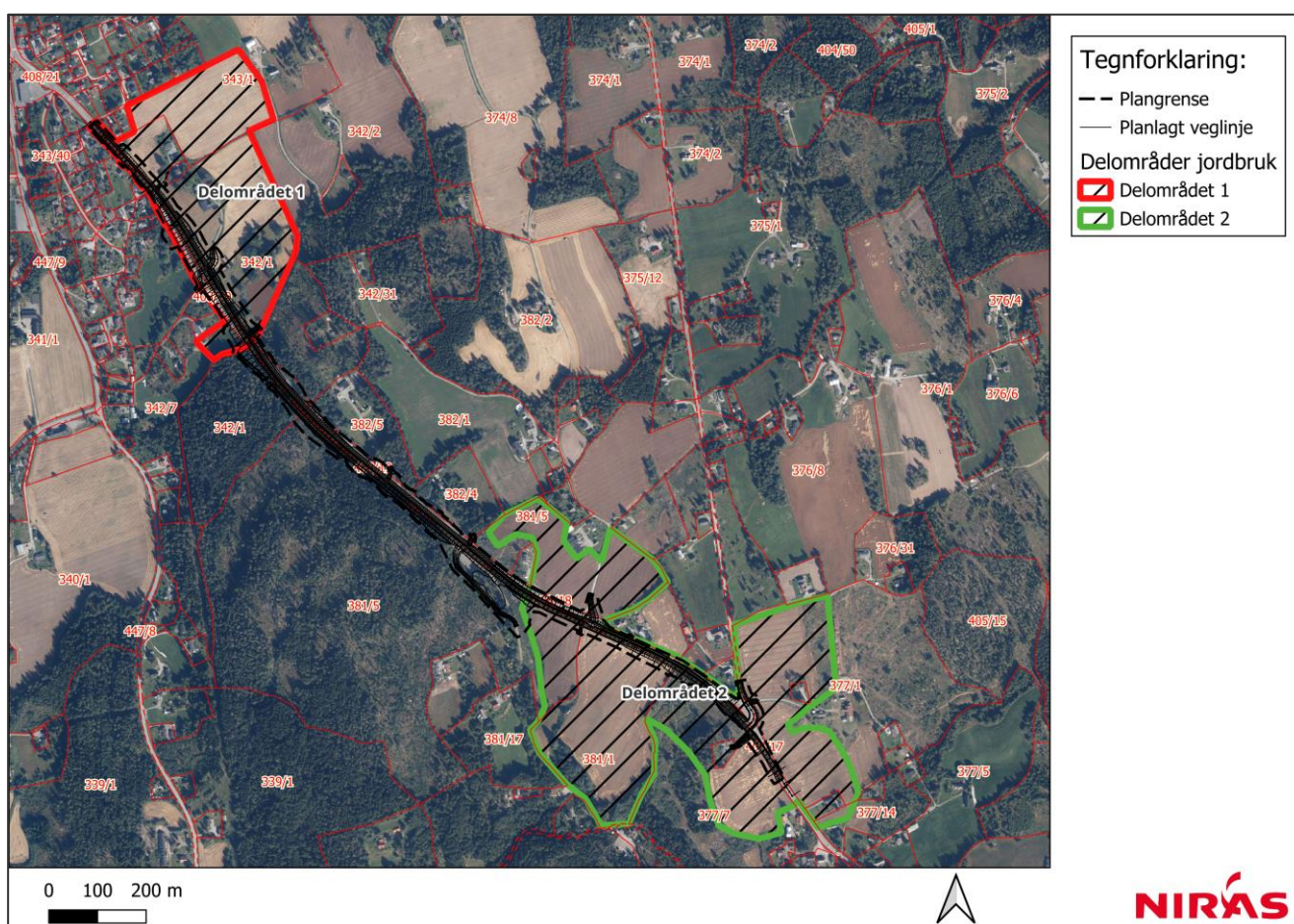
5. Konsekvensutredning

5.1 Inndeling i delområder

Det berørte området skal deles inn i delområder med tilnærmet lik funksjon, karakter og verdi. Følgende inndeling er gjort for jordbruksområder:

- Delområde 1 i den nordlige delen av planområdet
- Delområde 2 i den sydlige delen av planområdet

Delområdene har relativt sammenhengende jordbruksarealer, og deles fra hverandre av et skogbelte. Delområdene skiller seg også fra hverandre basert på bebyggelse. I delområde 2 er det omkringliggende arealet preget av enkeltgårder med store jorder og skogsarealer, mens delområde 1 er i større grad preget av boligbebyggelse. Se Figur 5-1 for skisse av delområdene. Det er de berørte jordbrukseiendommene innenfor delområdene som er aktuelt å verdivurdere.

Figur 5-1: Skisse av delområde 1 (rødt omriss) og delområde 2 (grønt omriss). De berørte jordbruksområdene er innenfor disse delområdene.

5.2 Verdivurdering av delområdene

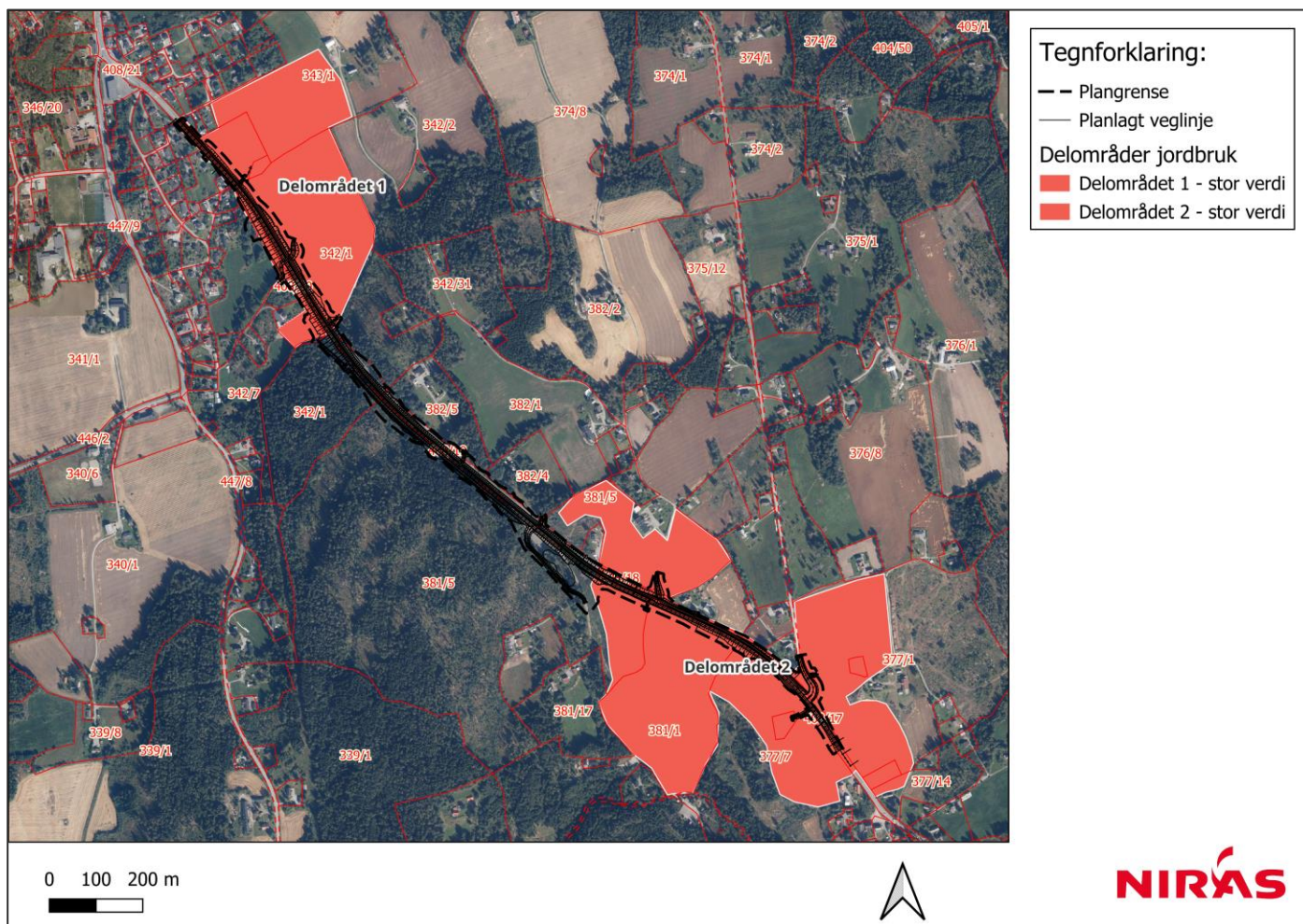
Foreliggende verdivurdering av jordbruksområdene ved Fv. 24 er basert på *Håndbok V712 Konsekvensanalyser* sin verditabell for fagtema naturressurser, som beskrevet i kapittel 3 *Metode*.

Verdiklassene for hver eiendom er basert på verdiklasser i NIBIOs database «Kilden» [6]. Tabell 5-1 presenterer hvordan verdivurderingen er foretatt for de to delområdene.

Verdien for hver eiendom er vurdert basert på den verdiklassen med høyest prosentandel (av dyrka jord) innenfor eiendommen. Den samlede verdivurderingen for hvert delområde tar utgangspunkt i dette (Tabell 5-1). Se Figur 5-2 for verdikart over delområdene. Det er kun permanent arealbeslag av jordbruk som er med i verdivurderingen.

Tabell 5-1. Tabellen viser verdivurderingen gjort for delområdene, med utgangspunkt i verdiklasser i NIBIOs database «Kilden».

Delområde	Gnr/Bnr	Delkategori	Begrunnelse	Hovedvekt av verdiklasse på dyrka mark på berørt eiendom	Permanent arealbeslag (m ²) av dyrka jord	Permanent arealbeslag (m ²) av dyrkbar jord	Samlet verdi basert på verdiklasse og arealbeslag
Delområde 1	342/20	Jordbruksareal med jordsmonnkart	Høy andel av jordbruksområdene er dyrket mark og av god kvalitet. Noe jord er av svært god kvalitet. Jordene som er av god kvalitet er arealer med egenskaper som kan begrense vekstvalg og påvirke den agronomiske praksisen. Det kan dreie som om jordegenskaper som er ugunstig for enkelte kulturvekster, eller areal med hellingsgrad mellom 20 og 33 % som kan begrense bruken av enkelte jordbruksmaskiner. Arealene har høyt potensial for korndyrking og grønnsaksdyrking.	Stor verdi	748 m ²	-	Stor verdi
	342/16 (17)			Noe verdi	66 m ²	-	
	342/1			Middels verdi og svært stor verdi	4857 m ² fulldyrka jord 2526 m ² innmarksbeite	-	
Delområde 2	381/1	Jordbruksareal med jordsmonnkart	Høy andel av jordbruksområdene er dyrket mark og av god/svært god kvalitet. Arealene er lettdrevne, gir normalt sett gode og årvisse avlinger av kulturvekster. Arealene har høyt potensial for korndyrking og grønnsaksdyrking. Jordene har små begrensninger, men har grøftebehov ettersom de ikke er selvdrenert og har tegn til vannmetning i øverste 50 cm.	Stor verdi	2335 m ²	-	Stor verdi
	377/7			Middels verdi	965 m ²	3448 m ²	
	381/5			Stor verdi	2168 m ²	-	
	377/1			Middels verdi og stor verdi	425 m ²	-	

Figur 5-2: Verdikart over delområdene 1 og 2.

5.3 Vurdering av påvirkning

Utvidelse av Fv. 24 vil føre til en påvirkning på jordbruksarealene i området. Det er i denne utredningen fokusert på påvirkning som følge av ferdig utbygget tiltak basert på den foreliggende informasjonen. Inngrep som utføres i anleggsperioden inngår kun i vurderingen av påvirkning dersom de gir varige endringer.

Delområde 1: Totalt arealbeslag som følge av tiltaket vil bli på ca. 8,2 daa. Dette er dyrket jord som benyttes til grasdyrking blant annet. En mindre andel er innmarksbeite. Se oversikt over arealbeslag i Figur 4-6.

Delområde 2: Totalt arealbeslag som følge av tiltaket vil bli på ca. 9,3 daa, hvorav 5,9 daa er dyrket jord. Restende 3,4 daa er dyrkbar jord og benyttes til juletreproduksjon i dag. Se oversikt over arealbeslag i Figur 4-7.

Tiltaket medfører et samlet beslag på ca. 17,5 daa av dyrket og dyrkbar jord fordelt på flere eiendommer (jf. Tabell 4-1). Beslagene er permanente og knyttet til utvidelse av eksisterende veitrasé. Mengden jord som om-disponeres vurderes som moderat.

Tap av fulldyrket jord gir større påvirkning enn tap av innmarksbeite, og videre dyrkbar jord, da det reduserer dagens tilstand. Tap av dyrkbar jord innebærer først og fremst bortfall av fremtidig potensial. Alle beslag ligger i randsoner langs eksisterende vei. Tiltaket medfører ikke fragmentering av jordbruksareal, og tilkomst

oppretholdes gjennom nye avkjørsler som etableres i tilknytning til utbyggingen av Fv. 24 Amundrudbakka. Restarealene kan fortsatt driftes effektivt, da arronderingen er tilnærmet uendret og antall kantsoner ikke øker. Påvirkningen vurderes derfor som begrenset for fremtidige driftsforhold. Tabell 5-3 oppsummerer vurdering av påvirkningsgrad for hvert delområde.

Tabell 5-3. Tabellen oppsummerer påvirkningsgraden for de ulike delområdene.

Delområder	0-alternativet	Planalternativet
Delområde 1	Ubetydelig endring	Noe forringet
Delområde 2	Ubetydelig endring	Noe forringet

5.4 Vurdering av konsekvens for delområder

Konsekvensgraden er et resultat av å sammenholde verdivurderingen med vurderingen av tiltakets påvirkning. Det henvises til veiledningen og konsekvensviften fra Håndbok V712.

Referansealternativet (0-alternativet) er vurdert til ubetydelig konsekvens for begge delområdene.

5.4.1 Delområde 1

Tabell 5-2: Konsekvensvurdering av delområde 1.

DELOMRÅDE 1							
Verdivurdering							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
<p>Høy andel av jordbruksområdene er fulldyrket jord og av god kvalitet. Noe jord er av svært god kvalitet. Jordene som er av god kvalitet er arealer med egenskaper som kan begrense vekstvalg og påvirke den agronomiske praksisen. Det kan dreie som om jordegenskaper som er ugunstig for enkelte kulturvekster, eller areal med hellingsgrad mellom 20 og 33 % som kan begrense bruken av enkelte jordbruksmaskiner. Arealene med svært god og god jordkvalitet har høyt potensial for korndyrking og grønnsaksdyrking. Det er også innmarksbeite i delområde 1.</p>							
Vurdering av påvirkning							
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Planalternativ	▲						
	<p>Permanent arealbeslag på ca. 8,2 daa, hvorav mesteparten er fulldyrket jord brukt til grasdyrking. Beslagene ligger i randsonen av eksisterende jorder og medfører ikke fragmentering. Tilkomst opprettholdes, og arronderingen endres ikke. Påvirkningen vurderes som noe forringet, i øvre del av skalaen, da tapet gjelder et moderat areal og i hovedsak fulldyrket jord, men med begrensede driftsmessige konsekvenser.</p>						
Konsekvensgrad							
	+++ / +++ +	+ / ++	0	-	--	---	----
Planalternativ	▲						
	De planlagte tiltakene på Fv. 24 Amundrudbakka vil føre til betydelig miljøska de for delområde (--).						

5.4.2 Delområde 2

Tabell 5-5: Konsekvensvurdering av delområde 2.

DELOMRÅDE 2							
Verdivurdering							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
<p>Høy andel av jordbruksområdene er fulldyrket og av god/svært god kvalitet. Arealene er lettdrevne, gir normalt sett gode og årvisse avlinger av kulturvekster. Arealene har høyt potensial for korndyrking og grønnsaksdyrking. Jordene har små begrensninger, men har grøftebehov ettersom de ikke er selvdrenert og har tegn til vannmetning i øverste 50 cm. Det er også dyrkbar jord i delområde 2.</p>							
Vurdering av påvirkning							
	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
▲							
Planalternativ	<p>Permanent arealbeslag på ca. 9,3 daa, hvorav 5,3 er fulldyrket jord, og 3,4 daa er dyrkbar jord. Beslagene ligger i randsonen av eksisterende jorder og medfører ikke fragmentering. Tilkost opprettholdes, og arronderingen endres ikke. Påvirkningen vurderes som noe forringet. Den beslaglagte jorden er i stor grad fulldyrket, men arealet som omdisponeres er relativt lite og gir ikke store driftsmessige konsekvenser.</p>						
Konsekvensgrad							
	+++ / +++ +	+ / ++	0	-	--	---	----
▲							
Planalternativ	<p>De planlagte tiltakene på Fv. 24 Amundrudbakka vil føre til noe miljøskade for delområde (-).</p>						

5.5 Sammenstilling av konsekvens for hele området

Tabell 5-3: Samlet konsekvensvurdering og rangering for alternativ. Fargene her i henhold til konsekvensvifte og konsekvenstabell i håndboka V712 for fagtema naturressurser.

Delområder	0-alternativet	Planalternativet
Delområde 1	0	--
Delområde 2	0	-
Avveining	0-alternativet vil ikke medføre vesentlig endring for jordbruket, og konsekvensgraden er satt til ubetydelig miljøskade (0) for alle delområdene. Samlet konsekvens settes dermed til ubetydelig konsekvens.	De største permanente arealbeslagene av dyrket jord er planlagt innenfor delområde 1, hvorav mesteparten er fulldyrket jord, samt noe innmarksbeite. Konsekvensgraden av delområde 1 vil derfor vektlegges mest ved samlet vurdering for planalternativet. Samlet konsekvens settes dermed til middels negativ konsekvens.
Samlet vurdering	Ubetydelig konsekvens	Middels negativ konsekvens
Rangering	1	2
Forklaring til rangering	Denne konsekvensvurderingen utreder kun ett tiltak, planalternativet. Det er samlet vurdert at planalternativet for Fv. 24 Amundrudbakka vil føre til middels negativ konsekvens for jordbruksverdiene i området, sammenlignet med 0-alternativet. Av hensyn til jordbruket er 0-alternativet favorisert (rangert nr.1) fremfor planalternativet (rangert nr. 2).	

5.6 Vurdering av usikkerhet ved utredningen

Kravet om å beskrive usikkerhet går fram av KU-forskriften § 22: «Konsekvensutredningen [...] skal omfatte utfordringer, tekniske mangler og kunnskapsmangler som har påvirket sammenstillingen av informasjonen og de viktigste usikkerhetsfaktorene ved utredningen.»

For inneværende konsekvensutredning for utredningstema jordbruk foreligger det noen usikkerheter i forbindelse med kunnskapsgrunnet. Det mangler informasjon fra to berørte grunneiere, og det er gjort noen antagelser basert på flyfoto. Det er likevel ikke forventet høyere konsekvensgrad dersom det viser seg at disse arealene benyttes til noe annet enn det som er antatt i denne konsekvensutredningen.

6. Tiltak

6.1 Skadereduserende tiltak

Ved planlegging av Fv. 24 Amundrudbakka er veilinja justert så mye som mulig for å begrense inngrep av dyrket jord.

Med hensyn til de sammenhengende jordene som ligger utenfor planavgrensningen, er det noen skadereduserende tiltak som kan gjennomføres for både anleggsfasen og etter ferdig utbygd vei. For anleggsgjennomføringen vil generelle hensyn listes opp i matjordplanen [9]. For utbygd vei må det sørges for tilstrekkelig drenering på resterende deler av jordbruksarealene for å hindre økt vannmetning.

6.2 Kompenserende tiltak

Ved utbygging av Fv. 24 bør det vurderes kompenserende tiltak for å redusere konsekvensene av tap av jordbruksareal. Et sentralt tiltak er å flytte permanent beslaglagt matjord til et egnet erstatningsareal, slik at netto tap av matjord unngås eller begrenses. Dette innebærer at jorden benyttes til å etablere et nytt jordbruksareal, og tiltaket anses som kompenserende fordi det opprettholder produksjonspotensialet i et større perspektiv. Dersom erstatningsarealet er impediment (uegnet), skadet jordbruksareal, eller i ferd med å gå uunngåelig tapt av andre årsaker, kan ferdig opparbeidet areal tilsvare avgiverarealet for å sikre kompensasjon 1:1. Erstatningsarealet må oppfylle flere forutsetninger. Det må være egnet for jordbruk, og helst ligge innenfor samme kommune med tilsvarende klimatiske forhold. Det må også gjøres en vurdering av om opparbeiding av erstatningsarealet fører til andre negative konsekvenser, f.eks. for naturmangfold.

Flytting av jord medfører imidlertid betydelige kostnader. Prosessen krever separering av A- og B-sjikt, og forsiktig håndtering for å unngå degradering. I tillegg kreves transport til og opparbeiding av nytt areal. Kostnadene kan variere betydelig, og ulike kilder beskriver kostnader fra 190 000 NOK til 500 000 NOK per dekar [10] [11]. Kostnadsbildet er usikkert og er avhengig av flere faktorer.

En grunneier har uttrykt ønske for å ta imot permanent beslaglagt jord fra de berørte eiendommene til bruk for dyrking på sin eiendom gnr/bnr 231/1. Det aktuelle området er ca. 30 daa med tidligere beplantet beite vest for tunet. Det finnes noen bergskjær som må dekkes til før området kan tas i bruk. Potensielt erstatningsareal skal utredes i neste fase, dersom det blir aktuelt å flytte jord utenfor de berørte jordbrukseiendommene.

Dersom erstatningsareal bestemmes i tidlig fase kan det bli utfordringer med tanke på at arealer bindes over lang tid og vil gjøre avtaleinngåelse med grunneiere krevende. Endringer i eiendomsforhold kan også oppstå før gjennomføring.

Andre mulige tiltak er forbedring av eksisterende jordbruksarealer, men dette gir svært begrenset kompensasjon da netto tap av areal fortsatt oppstår. I slike tilfeller må mottaksarealet være *betydelig* større enn avgiverarealet for å kunne kompensere for tapet av jordbruksareal. Flere grunneiere som blir berørt av tiltaket har uttrykt ønske om å beholde beslaglagt jordbruksareal selv til egne formål på sine eiendommer. Detaljer rundt dette vil utredes i senere fase.

Referanser

- [1] Lovdata, «Rundskriv M-34/95 Jordloven §§ 9 og 12.».
- [2] Innlandet Fylkeskommune, «Utvikling av fylkesvei 24 i Stange kommune og fylkesvei 33 i Østre Toten kommune. Forprosjekt 2024,» 2024.
- [3] Lovdata, «Lov om jord (jordlova),» [Internett].
- [4] Lovdata, «Lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven),» [Internett].
- [5] Statens Vegvesen/Veidirektoratet, «Håndbok V712 Konsekvensanalyser,» 2021.
- [6] NIBIO, «Kilden: Arealinformasjon,» [Internett]. Available: <https://kilden.nibio.no/?topic=arealinformasjon&zoom=0.5&x=284337.75&y=7219344&bgLayer=graatone>. [Funnet november 2025].
- [7] «Norge i Bilder - Historiske flyfoto,» [Internett]. Available: <https://www.norgebilder.no/>. [Funnet november 2025].
- [8] NIBIO, «Gårdskart,» [Internett]. Available: <https://gardskart.nibio.no/search>. [Funnet november 2025].
- [9] NIRAS, «Matjordplan Fv.24 Amundrudbakka,» 2025.
- [10] Grønn Anleggssektor, *Jordflytting i praksis*. [seminar 2025].
- [11] Norsk Landbruksrådgivning, *Erstatningsareal*. [Uttalelse 2025].
- [12] Lovdata, «Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere,» [Internett].
- [13] Mattilsynet, «Slik oppfyller dere kravene til produksjon og omsetning av poteter».
- [14] Mattilsynet, «Veileder for prøvetaking for potetecystenematoder (PCN)».
- [15] Mattilsynet, «PCN-register,» [Internett].
- [16] Lovdata, «Forskrift om floghavre,» [Internett].
- [17] Mattilsynet, «Hvordan unngå å spre planteskadegjørere og ugras ved anleggsarbeid og flytting av jord,» [Internett].
- [18] Lovdata, «Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven),» [Internett].
- [19] Lovdata, «Forskrift om fremmede organismer - Kapittel V. Krav til aktsomhet og til virksomheter og tiltak som kan medføre spredning av fremmed..,» [Internett].
- [20] S. N. AS, «M-982 Håndtering av løsmasser med fremmede skadelige plantearter og forsvarlig kompostering av planteavfall med fremmede skadelige plantearter,» 2018.
- [21] Lovdata, «Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet,» [Internett].
- [22] L.-. o. matdepartementet, «Oppdatert jordvernstrategi,» 2023.
- [23] S. kommune, «Kommuneplan,» 2023. [Internett].

Vedlegg

1. Rammebetingelser

1.1.1 Regelverk

Flere ulike lover og forskrifter gir bestemmelser som er relevante ved håndtering av jordbruksverdier, se underkapitlene for beskrivelse av de ulike.

1.1.1.1 Jordlova

Det overordnede regelverket for dyrket jord er jordlova [3]. I henhold til §9 i loven må ikke dyrket jord brukes til formål som ikke tar sikte på jordbruksproduksjon eller disponeres slik at den ikke blir egnet for jordbruksformål i fremtiden.

Dersom dyrket jord skal brukes til annet enn jordbruksformål, vil dette kreve at det gis dispensasjon. Myndighet etter jordlovas § 9 er delegert til kommunen i rundskriv M-34/95. [1]

1.1.1.2 Matloven

Matloven § 18 sier at enhver skal utvise aktsomhet slik at det ikke oppstår fare for utvikling eller spredning av planteskadegjørere [4].

1.1.1.3 Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere

I tilfeller der jord skal flyttes, vil forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere være relevant [12]. Forskriften inneholder særskilte krav for å hindre spredning av planteskadegjørere i § 5. For jord er det krav om dokumentasjon av at jorden skal være fri for lys ringråte, potetcystenematode og potetkreft (ref. vedlegg 4B til forskriften). I henhold til Mattilsynets veiledere er potetkreft ansett som utdødd i Norge, mens jorden anses å være fri for lys ringråte ved dokumentasjon av at det ikke er dyrket potet på området de siste tre årene [13].

Potetkreft og lys ringråte analyseres via plantemateriale. Potetcystenematode (PCN) kan overleve opptil 32 år uten at det er vertsplanter til stede. Mattilsynets veileder for prøvetaking sier at det skal tas prøver for potetcystenematode når det skal flyttes på jordmasser i forbindelse med utbygging eller anleggsvirksomhet for å oppfylle kravene i regelverket [14]. Mattilsynet har et eget register med eiendommer som har restriksjoner på grunn av potetcystenematode [15].

1.1.1.4 Forskrift om floghavre

Forskriftens § 9 forbyr omsetning av jord fra eiendommer der det er floghavre [16]. Eiendommer der det oppdages floghavre skal meldes inn til mattilsynet og inkluderes i floghavrerregisteret. Floghavre bestemmes ved analyse av plantemateriale.

Dersom jord med innhold av PCN, lys ringråte, potetkreft eller floghavre skal flyttes, må det søkes om dispensasjon til dette fra Mattilsynet [17]. Søknaden må inneholde planer for hvor jorda skal benyttes, hvordan transporten skal foregå og hvordan maskiner og utstyr skal rengjøres.

1.1.1.5 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 28 sier at den som setter i verk virksomhet eller tiltak som kan medføre spredning eller utslipp av levende eller levedyktige organismer til steder der de ikke forekommer naturlig, i rimelig utstrekning, skal treffe tiltak for å hindre at dette skjer [18].

1.1.1.6 Forskrift om fremmede organismer

Forskriftens § 18 inneholder en aktsomhetsplikt som sier at den som iverksetter tiltak som kan medføre utilsikket spredning av fremmede organismer skal opptre aktsomt for å hindre at aktiviteten medfører uheldige følger for det biologiske mangfoldet [19]. Videre sier forskriften i § 24 at det før flytting av løsmasser eller andre masser som kan inneholde fremmede organismer, skal undersøkes om massene inneholder fremmede organismer som kan gi risiko for uheldige følger for det biologiske mangfoldet.

Miljødirektoratet har utarbeidet veiledningsmaterieell som tar for seg flytting av masser og anbefaler ulike tiltak avhengig av hvilken art det gjelder [20].

1.1.1.7 Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet

Retningslinjene skal sikre en samordnet og bærekraftig bolig-, areal- og transportplanlegging og bidra til mer effektive planprosesser [21]. Retningslinjenes kapittel 3 inneholder generelle retningslinjer for hele landet. Her omtales jordvern som følger:

«Omdisponering av dyrka jord skal minimeres, og arealplanleggingen skal bidra til å nå målet om redusert omdisponering av matjord i tråd med nasjonal jordvernstrategi. Jordvern bør være et overordnet hensyn i arealplanleggingen. Potensialet for fortetting og transformasjon skal kartlegges og bør utnyttes før det vurderes å ta i bruk dyrket eller dyrkbar jord til utbyggingsformål. Hensynet til jordbrukets kulturlandskap, urbant landbruk og matberedskap skal også vektlegges. Det bør vurderes å oppheve gamle planer som innebærer omdisponering av dyrka jord, og tilbakeføre arealene til LNFR-formål».

1.1.2 Nasjonale føringer

1.1.2.1 Jordvernstrategi

Den nasjonale jordvernstrategien ble lagt frem som vedlegg til proposisjonen om jordbruksoppgjøret i 2023 og inneholder mål for omdisponering av matjord, samt tiltak for å oppnå dette [22]. Det er satt et mål om at maksimalt 2000 dekar dyrka mark skal omdisponeres per år. Målet skal nås innen 2030.

Blant tiltakene som omtales i strategien for å oppnå målet er:

- Utvikling av et sentralt register for viktige jordbruksarealer av nasjonal interesse
- Etablering av et nytt kartlag for dyrkbar jord
- Utvikling av et jordbruksarealregnskap, som kan bli en del av nasjonalt arealregnskap
- Utredning av en hjemmel i jordlova for vern av viktige jordbruksarealer
- Systematisk registrering av faktisk nedbygging av jordbruksareal
- Tiltak med sikte på å redusere landbrukets egen nedbygging

1.1.3 Kommunale føringer

1.1.3.1 Kommuneplan 2023-2035, Stange kommune

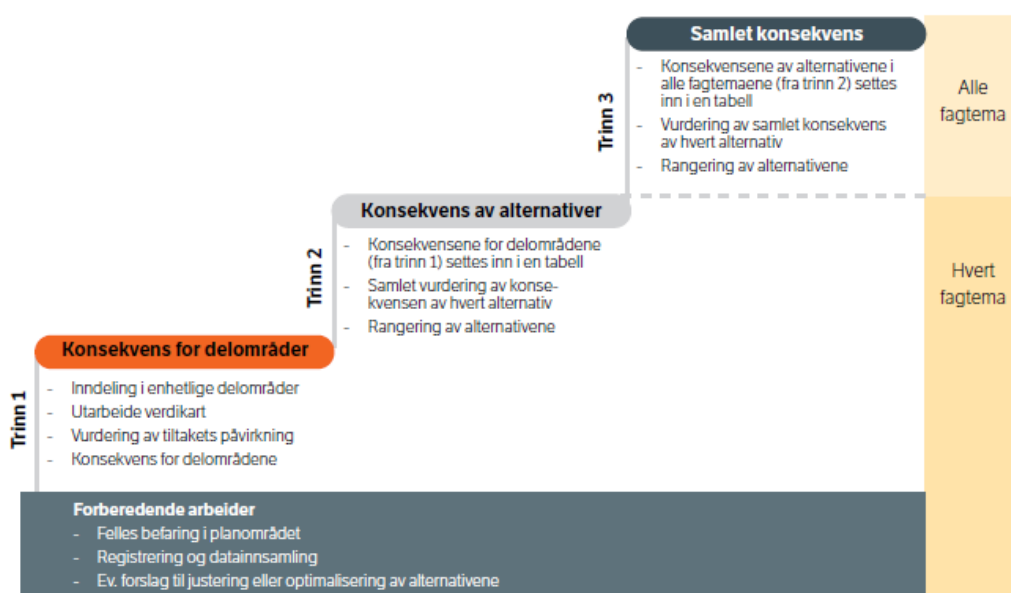
Kommuneplanens arealdel inneholder følgende rekkefølgekrav ved tiltak som inkluderer omdisponering av matjord [23]:

«Matjord skal tas vare på og sikres bruk til fortsatt matproduksjon. Hvordan flytting og bevaring av matjord skal skje, må avklares gjennom en matjordplan før tiltak kan igangsettes. Massehåndteringen forutsettes avklart ut fra en *jordbruksfaglig begrunnet vurdering*».

2. Metode

Utredningen følger den trinnvise metoden presentert i Figur 2-1. For temaet jordbruk skal trinn 1 og 2 gjennomføres. Trinn 3 innebærer en samlet vurdering av flere fagområder, og omtales ikke i denne rapporten.

Metoden gjengis kun i overordnede trekk her, og er å finne i sin helhet i kapittel 6.2 og 6.8 i Statens vegvesens *Håndbok V712 Konsekvensanalyser* [5].

Figur 2-1: Figuren viser de tre hovedtrinnene for konsekvensvurdering av ikke-prissatte temaer, herunder naturressurser. Kilde: *Håndbok V712 Konsekvensanalyser* s. 114 [5].

2.1.1 Trinn 1

Etter de forberedende arbeidene blir utredningsområdet delt inn i egnede delområder, definert etter enhetlig funksjon, karakter og/eller verdi. Delområdene er utgangspunktet for analysen i trinn 1, men kan justeres som del av verddivurderingen. I trinn 1 av konsekvensutredningen, skal hvert delområde vurderes for verdi og påvirkning, som deretter sammenstilles til en konsekvensgrad som forteller om tiltaket vil medføre forringelse, ingen endring, eller forbedring i et område.

I denne utredningen er jordbruksområdet delt inn i to delområder.

2.1.1.1 Verdivurdering

Verdivurderingen skal ta utgangspunkt i referansesituasjonen/sammenlikningsåret, som for dette prosjektet vil si dagens situasjon.

Delområdene vurderes etter den femdelte skalaen vist i Figur 2-2. Resultatene presenteres i et verdikart. Vurderingen gjøres med utgangspunkt i verdikriterier gitt i *Håndbok V712 Konsekvensanalyser* [5]. Kriteriene for jordbruk er gjengitt i Tabell 2-1.

Figur 2-2: Skala for verdi. Skalaen er glidende og den sorte pila på undersiden kan flyttes langs skalaen for nyansering. Skalaen tilsvarer x-aksen i konsekvensviften i Figur 0-5. Kilde: *Håndbok V712 Konsekvensanalyser* s. 116 [5].

Tabell 2-1. Tabellen viser verdikriterier for jordbruk iht. tabell 6-29 i *Håndbok V712* [5]. For jordsmonnkart benyttes det jordressursklasser for rangering.

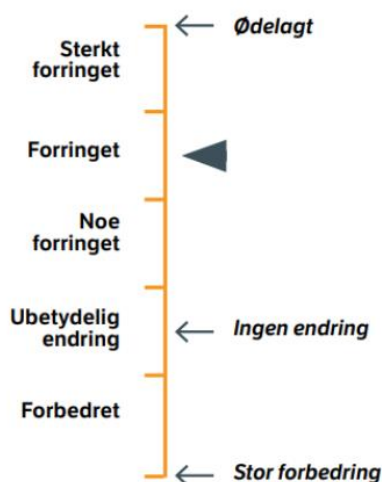
Delkategori, jordbruk	Ubetydelig verdi	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Jordbruksareal med jordsmonnkart		Jordressurskl. 3 med store driftstekniske begrensninger Jordressurskl. 4	Jordressurskl. 2 med store driftstekniske begrensninger Jordressurskl. 3 uten store driftstekniske begrensninger	Jordressurskl. 1 med store driftstekniske begrensninger Jordressurskl. 2 uten store driftstekniske begrensninger	Jordressurskl. 1 uten store driftstekniske begrensninger
Fulldyrka jord uten jordsmonnkart			Organisk jord eller jorddekt, tungbrukt	Jorddekt, lettbrukt og mindre lettbrukt	
Overflatedyrka jord eller innmarksbeite uten jordsmonnkart		Grunnlendt eller organisk jord	Jorddekt		
Dyrkbar jord		Organisk jord. Jorddekt, ikke tidligere dyrka, som enten er tørkesvak eller ikke selvdrenert, eller er selvdrenert og blokkrik eller svært blokkrik.	Jorddekt, tidligere dyrka. Jorddekt, ikke tidligere dyrka, som er selvdrenert og ikke blokkrik.		

2.1.1.2 Påvirkning

Vurdering av påvirkning baserer seg på tilgjengelig informasjon om det planlagte tiltaket, og skal sees i forhold til dagens situasjon. Vurderingen er i denne utredningen i hovedsak basert på den påvirkningen som forventes ved ferdig utbygget tiltak, det vil si at anleggsfasen ikke er vurdert isolert. Vurdering av påvirkning gjøres for

hver av de verdivurderte delområdene. Når det er flere alternativer som skal utredes, skal påvirkningsvurderingen for delområdene gjennomføres for hvert alternativ. I denne utredningen er det bare ett planalternativ som skal vurderes.

Vurderingen for påvirkning følger skalaen i figur 2-3. Vurderingen gjøres med utgangspunkt i kriterier gitt i *Håndbok V712 Konsekvensanalyser* [5]. Kriteriene for jordbruk er gjengitt i Tabell 2-2. Se under.

Figur 2-3: Skala for påvirkning. Skalaen er glidende og den sorte pilen kan flyttes langs skalaen for nyansering. Teksten til høyre viser eksempler på hvor ulik påvirkningsgrad hadde plassert seg på skalaen. Skalaen tilsvare y-aksen i konsekvensviften i Figur 2-4. Kilde: *Håndbok V712 Konsekvensanalyser* s. 118 [5].

Tabell 2-2. Tabellen viser påvirkningskategorier og veiledning for vurdering av påvirkning for jordbruk iht. *Håndbok V712* [5].

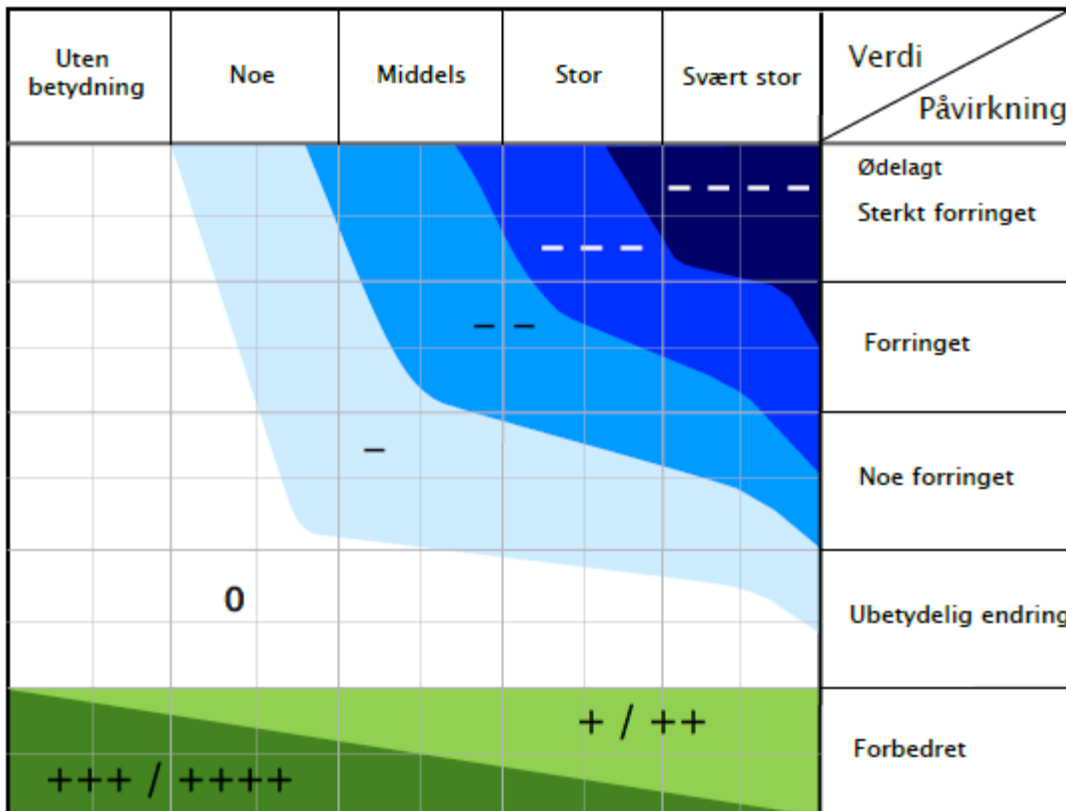
Påvirkningsgrad	Kriterier for jordbruk
Ødelagt/Sterkt forringet	Betydelig areal foreslås omdisponert. Utbyggingsforslaget berører kjerneområde for landbruk eller et stort, sammenhengende jordbruksområde slik at det i stor grad reduserer muligheten til effektiv utnyttelse av jordbruksareal.
Forringet	Større areal foreslås omdisponert. Utbyggingsforslaget berører sammenhengende jordbruksområde av noe størrelse slik at det reduserer muligheten til effektiv utnyttelse av jordbruksareal.
Noe forringet	Mindre omdisponering foreslås. Berører et mindre og isolert jordbruksareal.
Ubetydelig endring	Jordbruksareal/jordressurser berøres ikke, eventuelt kun noe dyrkbar jord.
Forbedret	Bedret arrondering. Der det ligger til rette for å slå sammen dyrka jord til større enheter etter anlegg. Forbedret tilgjengelighet.

2.1.1.3 Konsekvensvurdering

Ved en vurdering av ikke-prissatte konsekvenser av fagtema naturressurser vurderes de ut fra samfunnets interesser og behovet for å ha et ressursgrunnlag tilgjengelig i fremtiden. Både mengde og kvalitet av ressursen er

inkludert i vurderingen. Ressursene skal ikke vurderes på eiendomsnivå (privatøkonomisk), men som samlet virkning på jordbruksverdiene innenfor influensområdet [5].

Konsekvensgraden for delområdene fremkommer ved en sammenstilling av verdi- og påvirkningsvurderinger etter konsekvensviften.

Figur 2-4: Konsekvensviften. Matrise som fastsetter konsekvensen for et delområde ved å sammenstille verddivurderingen (x-aksen) og vurdering av påvirkning (y-aksen). Skalaene på begge aksene er glidende. Kilde: Håndbok V712 Konsekvensanalyser s. 119 [5].

Tabell 2-3. Skala og veiledning for konsekvensvurdering av delområder. Kilde: Håndbok V712 Konsekvensanalyser s. 119 [5].

Skala	Konsekvensgrad	Forklaring/veiledning
----	4 minus (----)	Den mest alvorlige miljøskaden som kan oppnås for delområde. Gjelder kun for delområder med stor eller svært stor verdi.
---	3 minus (---)	Alvorlig miljøskade for delområde.
--	2 minus (--)	Betydelig miljøskade for delområde.
-	1 minus (-)	Noe miljøskade for delområde.
0	Ingen/ubetydelig (0)	Ubetydelig miljøskade for delområde.
+ / ++	1 pluss (+) 2 pluss (++)	Miljøgevinst for delområde: Noe forbedring (+), betydelig miljøforbedring (++)
+++ / ++++	3 pluss (+++) 4 pluss (++++)	Benyttes i hovedsak der delområder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket.

2.1.2 Trinn 2

I trinn 2 blir det gjort en samlet konsekvensvurdering for alternativet, med utgangspunkt i vurderingene for delområdene. Vanligvis vil flere alternativer rangeres basert på de samlede vurderingene av konsekvens. I denne utredningen vil det ene planalternativet og 0-alternativet rangeres.

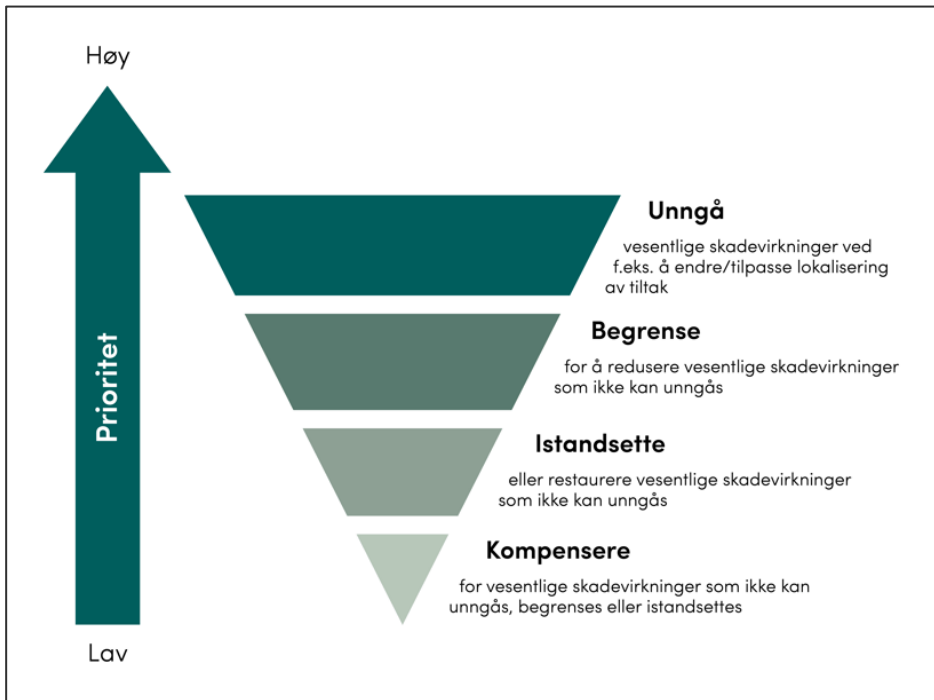
Eventuelle avveininger i vurderingen beskrives. Tabell 2-4 presenterer kriteriene for den samlede konsekvensvurderingen.

Tabell 2-4. Kriterier for fastsettelse av konsekvens for hvert alternativ. Kilde: Håndbok V712 Konsekvensanalyser s. 121 [5].

Skala	Trinn 2: Kriterier for fastsettelse av konsekvens for hvert alternativ
Kritisk negativ konsekvens	<i>Svært stor miljøskade for temaet, gjerne i form av store samlede virkninger. Stor andel av strekning har særlig høy konfliktgrad. Vanligvis flere delområder med konsekvensgrad 4 minus (- - - -). Brukes unntaksvis.</i>
Svært stor negativ konsekvens	<i>Stor miljøskade for temaet, gjerne i form av store samlede virkninger. Vanligvis har stor andel av strekningen høy konfliktgrad. Det finnes delområder med konsekvensgrad 4 minus (- - - -), og typisk vil det være flere/mange områder med tre minus (- - -).</i>
Stor negativ konsekvens	<i>Flere alvorlige konfliktpunkter for temaet. Typisk vil flere delområder ha konsekvensgrad 3 minus (- - -).</i>
Middels negativ konsekvens	<i>Delområder med konsekvensgrad 2 minus (- -) dominerer. Høyere konsekvensgrader forekommer ikke eller er underordnede.</i>
Noe negativ konsekvens	<i>Liten andel av strekning med konflikter. Delområder har lave konsekvensgrader, typisk vil konsekvensgrad 1 minus (-), dominere. Høyere konsekvensgrader forekommer ikke eller er underordnede.</i>
Ubetydelig konsekvens	<i>Alternativet vil ikke medføre vesentlig endring fra referansesituasjonen (referansealternativet). Det er få konflikter og ingen konflikter med høye konsekvensgrader.</i>
Positiv konsekvens	<i>I sum er alternativet en forbedring for temaet. Delområder med positiv konsekvensgrad finnes. Kun ett eller få delområder med lave negative konsekvensgrader, og disse oppveies klart av delområder med positiv konsekvensgrad.</i>
Stor positiv konsekvens	<i>Stor forbedring for temaet. Mange eller særlig store/viktige delområder med positiv konsekvensgrad. Kun ett eller få delområder med lave negative konsekvensgrader, og disse oppveies klart av delområder med positiv konsekvensgrad.</i>

2.1.3 Avbøtende tiltak

Konsekvensutredningen skal beskrive de tiltakene som er planlagt for å unngå, begrense, istandsette og om mulig kompensere (jf. tiltakshierarkiet) vesentlig negative virkningen for miljø og samfunn, både i bygge- og driftsfasen. Dette fremgår av § 23 i KU-forskriften. Se Figur 2-5.

Figur 2-5: Tiltakshierarkiet. Kilde: Miljødirektoratet.